

הגבעונים¹

"אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלהיכם ... וגרד אשר בקרב מחניד מחטב עציך עד שאב מימך" (דברים כט ט-י).²

רש"י על הפסוק

מחוטב עציך - מלמד שבאו כנענים להתגייר בימי משה, כדרך שבאו גבעונים בימי יהושע. וזהו האמור בגבעונים: "ויעשו גם המה בערמה" (יהושע ט, ד), ונתנם משה חוטבי עצים ושואבי מים.³

פירוש רמב"ן על הפסוק

ורבותינו אמרו (יבמות עט א) שבאו קצת כנענים בימי משה כדרך שבאו בימי יהושע ונתנם חוטבי עצים ושואבי מים לעדה ולמשכן ה'. ואין הכונה לומר שרימו אותו, אבל באו אליו להשלים עמו, כי כן המשפט כאשר ביארנו (לעיל כ יא). וכך מצאתי במדרש תנחומא (נצבים ב), ללמדך שבאו אצל משה ולא קבלם. כלומר שלא יכלו לרמותו לכרות להם ברית, אבל עשאים מיד חוטבי עצים ושואבי מים.⁴

"וישבי גבעון שָׁמְעוּ אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה לְיִרְחֹו וְלָעִי: וַיַּעֲשׂוּ גַם הֵמָּה בְּעֶרְמָה ... וַיִּלְכוּ אֶל יְהוֹשֻׁעַ ... וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו וְאֵל אִישׁ יִשְׂרָאֵל מֵאָרֶץ רְחוֹקָה בָּאנוּ וְעַתָּה כְּרַתוּ לָנוּ בְרִית ... וַיַּעַשׂ לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ שְׁלוֹם וַיִּכְרַת לָהֶם בְּרִית לְחַיֹּתָם וַיִּשְׁבְּעוּ לָהֶם נְשִׂאֵי הָעֵדָה ... וַיִּקְרָא לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם לֵאמֹר לָמָּה רַמִּיתֶם אֹתָנוּ לֵאמֹר רְחוֹקִים אֲנַחְנוּ מִכֶּם מֵאֵד וְאַתֶּם בְּקֶרְבָּנוּ יֹשְׁבִים: וְעַתָּה אֲרוּרִים אַתֶּם וְלֹא יִכְרַת מִכֶּם עֶבֶד וְחֹטְבֵי עֲצִים וְשֹׁאֲבֵי מַיִם לְבֵית אֱלֹהֵי" (יהושע פרק ט).⁵

ויקרא רבה פרשת מצורע, פרשה יז סימן ו

וכי מי בא ואומר לכנענים שישראל נכנסין לארץ? אמר רבי ישמעאל ב"ר נחמן: ג' פְּרוּזְדָּקְמָאוֹת⁶ שלח יהושע אצלם: הרוצה לפנות פְּנֵה, להשלים ישלים, לעשות מלחמה יעשה, גרגשי עמד (ופנה) מאליו, לפיכך נתנה לו ארץ יפה כארצו ... זו אפריקי. גבעונים השלימו, שנאמר: "וכי השלימו יושבי גבעון את ישראל (יהושע י א). שלושים ואחד מלכים עשו מלחמה ונפלו.⁷

¹ מטיבי לכת יכולים לעצור כאן ולנסות כוחם בתשובה מה לגבעונים ולפרשתנו. בינתיים רק נעיר שלא טעינו בכותרת הדף "נצבים". השנה, תשע"א, וכן הוא ברוב השנים שאינן מעוברות, אנו אמנם קוראים את פרשות נצבים-וילך מחוברות. אלא שאנו כותבים עפ"י סדר הפרשות שבחומשים ונצבים היא פרשה לעצמה ו-וילך היא פרשה לעצמה. כשהן מחוברות, שתיהן חותמות את השנה ההולכת ונפרדת מאיתנו. וכשהן נפרדות, זו נצבת וחותמת את השנה וזו מתהלכת עם השנה החדשה. והנושא שלנו הוא בפרשת נצבים.

² כולם נצבים כאן וכולם עוברים בברית, כולם נהיים כאן לעם (ראה דברינו הסכת ושמע בשבוע שעבר), כולם בזכות ברית שבועת האבות. ככתוב בפסוקים יא ואילך. ניחא גרים, מי הם חוטבי העצים ושואבי המים?

³ פרשני רש"י מציינים את מדרש תנחומא בפרשתנו, סימן ב, כמקור לרעיון שכבר באו הגבעונים להתגייר בימי משה והסיפור בספר יהושע הוא סיפור המשך. אלא שבלשון התנחומא שלפנינו (גם הרגיל וגם בובר) הנוסח הוא: "מחוטב עציך - אמר רבי יצחק בן טבלי מלמד שבאו הגבעונים אצל יהושע בן נון וקבלו, שנאמר (יהושע ט) ויעשו גם המה בערמה וגו'. מהו גם המה? ללמדך שבאו אצל משה ולא קבלו". משמע שמשה לא קבל אותם. ואולי היה לפני רש"י נוסח אחר (ראה נוסח פתרון תורה פרשת נצבים עמוד 287: "אמר ר' יצחק בן טבלי: מלמד שבאו גבעונים אצל משה וקיבלו"). וצריך עיון. ועכ"פ, מרש"י זה לקחנו את הרעיון לדרוש בנושא הגבעונים בפרשה זו ולהתחקות במעט אחריהם לאורך המקרא ודרשות חז"ל.

⁴ לפי רמב"ן משה קבל אותם אבל כחוטבי עצים ושואבי מים ולא כגרים ממש. ראה גם פסיקתא זוטרותא (לקח טוב) דברים פרשת נצבים נ ע"א: "מחוטב עציך עד שואב מימך. אלו הגבעונים כענין שנאמר (יהושע ט) ויתנם יהושע ביום ההוא חוטבי עצים ושואבי מים לעדה ולמזבח: אבל עדיין: "אתם נצבים היום כולכם" - הגבעונים עומדים בברית יחד עם כל עם ישראל! ראה גם ספרי במדבר פרשת פינחס פסיקא קלו: "וצו את יהושע וחזקה ואמצהו צוהו על דברי תלמוד ר' יהודה אומר צוהו על הגבעונים". ציווה אותו לשמור על אלה שהוא (משה) קיבל ולא להרחיקם, או שציווה אותו לקבל את אלה שבסופו של דבר באו אליו בעורמה? כך או כך, המפרשים של הספרי שם מקשרים אותו חזרה לתנחומא ולרש"י בהם פתחנו. והעיקר הוא שמה שעשה יהושע שקיבל את הגבעונים, שורשיו במשה רבו ויש הקבלה ברורה בין הגבעונים שביהושע ובין חוטבי העצים ושואבי המים של משה בברית ערבות מואב.

⁵ המפגש השני (הראשון עפ"י המקרא) הוא הסיפור על הערמת הגבעונים על יהושע, כמסופר ביהושע פרק ט. ראה שם הביקורת על יהושע ובני ישראל שלא שאלו את פי ה' (באורים ותומים) ולפיכך הצליחו הגבעונים להערים עליהם. משנודעה התרמית, בקשו בני ישראל לעות על ארבע עריהם: גבעון, הכפירה, בארות וקרית יערים, אך יהושע והזקנים מונעים מהם בטענה: "אֲנַחְנוּ נִשְׁבַּעְנוּ לָהֶם בְּה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְעַתָּה לֹא נוּכַל לְנַגֵּעַ בָּהֶם". האם אלה הגבעונים שמשה מצווה עליהם את יהושע? האם הגבעונים שקיבל (ולא קיבל) משה יצרו קשר עם אחיהם והדריכו אותם כיצד להערים? איך נשווה את הברית שיהושע כורת איתם לברית של פרשתנו בה עפ"י המפרשים והמדרשים בהם פתחנו הגבעונים נוטלים חלק?

⁶ פְּרוּזְדָּקְמָאוֹת ביוונית צו או כתב פקודה.

⁷ מקור מדרש זה הוא בירושלמי שביעית פרק ו הלכה א והוא מציג את כל עניין רמאות הגבעונים באור שונה לגמרי. זאת ועוד, אם חשבנו שיהושע הוא שחידש שהקריאה לשלום גוברת על מצוות מחיית שבעת העמים, הרי לנו מדרש דברים רבה יג שמדגיש שיהושע רק ממשיך את הקו של משה: "ותגזר אומר ויקם לך (איוב כח כב) - אמר רבי יהושע מסכנין בשם רבי לוי: כל מה שגזר משה הסכים הקב"ה עמו ... הקב"ה אמר לו שילחם עם סיחון שנאמר: והתגר בו מלחמה (דברים ב כד) והוא לא עשה כן, אלא: ואשלח מלאכים.. אל סיחון ... דברי שלום. אמר לו הקב"ה: כך אמרת לך להלחם עמו, ואתה פתחת בשלום! חיך שאני מקיים זורתך. כל מלחמה שיהיו הולכים לא יהיו פותחים אלא בשלום, שנאמר: כי תקרב אל עיר ... וקראת אליה לשלום. מי קיים הפרשה הזאת? יהושע בן נון. אמר רבי שמואל בר נחמן: מה עשה יהושע? היה פורש דאטגמא בכל מקום שהיה הולך לכבוש והיה כתוב בה: מי

מסכת גיטין דף מו עמוד א

רבי יהודה אומר: כל נדר שידעו בו רבים - לא יחזיר, ושלא ידעו בו רבים - יחזיר. אמר רבי יהושע בן לוי: מאי טעמא דרבי יהודה? דכתיב: "ולא הכוס בני ישראל כי נשבעו להם נשיאי העדה" (יהושע ט יח). ורבנן? התם מי חלה שבועה עילויהו כלל? כיון דאמרו להו מארץ רחוקה באנו ולא באו, לא חיילה שבועה עילויהו כלל. והאי דלא קטלינהו? משום קדושת השם.⁸

ספרי במדבר פרשת בהעלותך פסקא עח

... וכן אתה מוצא בגבעונים, מהו אומר? "ויוקיס ואנשי כוזיבא" (דברי הימים א ד כב). ויוקיס - שקיים להם יהושע ברית. כוזיבא - שכזבו ליהושע ואמרו מארץ רחוקה מאד באו עבדיך, ולא באו אלא מארץ ישראל. והרי הדברים קל וחומר: ומה אלו שהיו מעם שחייב כלליה, על שקירבו עצמם קירבם המקום, ישראל שעושים את התורה על אחת כמה וכמה.⁹

"ויהי רעב בימי דוד שלש שנים שנה אחרי שנה ויבקש דוד את פני ה' ס ויאמר ה' אל שאול ואל בית הדמים על אשך המית את הגבעונים" (שמואל ב פרק כא).¹⁰

תלמוד ירושלמי מסכת קידושין פרק ד הלכה א¹¹

תני רבי אימי בשם רבי יהושע בן לוי: ... תליין יהושע בדופן. אמר: אני לא מקרבן ולא מרחקן אלא במי שהוא עתיד לבנות את בית הבחירה ואת שדעתו ליקרב יקרב לרחק ירחק. בא דוד וריחקן, שנאמר: "והגבעונים לא מבני ישראל המה" [שמואל ב כא ב]. ולמה ריחקן? על שם "ויהי רעב בימי דוד שלש שנים שנה אחר שנה". אמר דוד בעוון ד' דברים הגשמים נעצרים בעוון עובדי ע"ז וגילוי עריות ושפיכות דמים ופוסקין צדקה ברבים ואינן נותנין ... בדק דוד בכל דורו ולא מצא אחד מהן. התחיל שואל באורים ותומים ... "ויאמר י"י אל שאול ואל בית הדמים". על שאול שלא עשיתם עמו חסד. ועל בית הדמים על אשר המית את הגבעונים.¹² שלח דוד וקרא להם: מה לכם ולבית שאול?¹³ אמרין ליה: על אשר המית ממנו ז' אנשים שני חוטבי עצים ושני שואבי מים וחזן וסופר

שמבקש להשלים - יבוא וישלים, ומי שמבקש לילך לו - ילך לו ומי שמבקש לעשות מלחמה - יבוא ויעשה מלחמה". וכבר הרחבנו לדון במדרש זה בדברינו [לקראת לשלום](#) בפרשת שופטים. מדרשים אלה ממשיכים את הקו שראינו בדברי רש"י, רמב"ן ובמדרשי תנחומא וספרי לעיל ומרכיבים את מעשה הרמאות של הגבעונים.

⁸ השאלה המתבקשת היא, מדוע לא חזרו בהם בני ישראל מהשבועה שנשבעו לגבעונים אחר שהתברר שהיא הושגה בדרכי מרמה? הגמרא קושרת זאת לדיון ההלכתי אם נדר שנודרים על דעת רבים (בפני עשרה אנשים ויש אומרים אפילו בפני שלושה אנשים) ניתן להתירו או לאו. לפי שיטת ר' יהודה שנדר ברבים אין לו הפרה, ברור מדוע לא יכלו בני ישראל לחזור מהשבועה שנשבעו לגבעונים. אבל לשיטת חכמים, שניתן להתיר גם נדר שנעשה בפני רבים, מדוע באמת לא חזרו בהם בני ישראל מהשבועה לאחר שהתברר שהגבעונים רימו אותם? התשובה היא: מפני חילול (קדושת) השם. זאת ועוד, ראה יהושע פרק י שעמי האזור נאספים למלחמה על גבעון, משום שהשלימו עם בני ישראל. כל מה שיהושע צריך היה לעשות זה "שב ואל תעשה" ולתת לאחרים להכות את הגבעונים! ואע"פ כן, יהושע קם ונחלץ לעזרתם. והכל מכוח אותה שבועה שהושגה במרמה ומחשש לחילול השם. וכבר הרחבנו לדון על חילול השם בדברינו [חילול ה' במקרא](#) בפרשת אמור, ושם הראינו, בין השאר, שהקריטריון לחילול ה' אינם "שלומי אמוני ישראל", אלא נקודת המבט של עולם הגויים. המבט של העולם האילי שאותו נצטוו לעקור ולהשמיד (שבעת העממים).

⁹ מדרש זה שבפרשת בהעלותך מפליג בשבח הגרים שבאו להסתפח לעם ישראל "וחיבבו את התורה". הוא פותח ביתרו (חובב) וממשיך משם לרחב ורות שמבני בניהם יצאו מלכים, כהנים ונביאים ועוסקים בתורה. מיקום הגבעונים כאן הוא מפתיע. האם רק לשם קל וחומר לעם ישראל? איך נהלו את דברי המדרש "על שקירבו עצמם קרבם המקום" עם הביקורת הקשה על ערמתם והטעייתם את בני ישראל? ראה אבות דרבי נתן נוסח ב פרק מה שהגבעונים נמצאים בחברה של מי ששיקרו לשם שמים: "ד' שמרדו וויודו ונחלו העולם הזה והעולם הבא ואלו הן: המילדות ורחב וגבעונים. ויש אומרים אף חושי הארכי". לעומת אלה ראה תלמוד ירושלמי להלן בסמוך: "תליין יהושע בדופן אמר אני לא מקרבן ולא מרחקן אלא במי שהוא עתיד לבנות את בית הבחירה". ובכך אנו עוברים לאירוע הבא, אולי החשוב ביותר, השני במניין המקרא והשלישי במניין המדרש - הגבעונים בימי שאול דוד.

¹⁰ כדאי לקרוא את פרק כא בשמואל ב ולחזור וללמוד פרשה כאובה זו בה דוד נעתר לדרישת הגבעונים לקחת את נקמתם משרידי בית שאול. ראה המשך הפסוקים שם: "ויקרא המלך לגבעונים ויאמר אליהם והגבעונים לא מבני ישראל המה כי אם מיתר האמרי ובני ישראל נשבעו להם ויבקש שאול להפגתם בקצאתו לבני ישראל ויהודה: ויאמר דוד אל הגבעונים מה אעשה לכם ויבמה אכפר ויברכו את נחלת ה': ויאמרו לו הגבעונים אין לי לנו כסף וזהב עם שאול ועם ביתו ואין לנו איש להמית בישראל ויאמר מה אתם אמרים אעשה לכם: ויאמרו אל המלך האיש אשר פלנו ואשר דמה לנו נשמדנו מהתיצב בכל גבל ישראל: יתן לנו שבועה אנשים מבניו והוקענום לה' בגבעת שאול בחר ה' ס ויאמר המלך אני אתן". מומלץ ללמוד פרק זה עפ"י דעת מקרא ממנו מלוא החופניים.

¹¹ המדרש על נקמת הגבעונים בבית שאול נמצא גם בירושלמי סנהדרין וזו בבבלי בימות עח ב - עט א וכמו כן במדרש במדבר רבה ח ד ובמדרש שמואל כח ה-ז (שמן הסתם עיבדו מהקודמים). נקטנו את נוסח הירושלמי בקידושין ונעיר מנוסחים אחרים בקצרה.

¹² ראה שאלת הבבלי: "קא תבע אל שאול שלא נספד כהלכה, וקא תבע על אשר המית הגבעונים? אין, דאמר ריש לקיש, מאי דכתיב: בקשו את ה' כל ענוי ארץ אשר משפטו פעלו (צפניה ב ג)? באשר משפטו - שם פעל". הקב"ה תובע מדוד הן את כבודו של שאול שלא נספד כהלכה ולא הובא לקבורה והן את עלבונם של הגבעונים בהם פגע (ושעפ"י מסורת אחרת סרבו להסגיר את דוד לשאול).

¹³ ראה נוסח מדרש שמואל ובמדבר רבה כאן שדוד לא ממחר לפנות לגבעונים ומנסה לערער על דברי הקב"ה: "באותה שעה אמר דוד: וכי בשביל הגרים הללו עשה הקב"ה לעמו כן? א"ל הקב"ה: אם תרחיק את הרחוקים סופך לרחק את הקרובים. צא ולמד מיהושע רבן שבשעה שאמרו הגבעונים (יהושע י) עלה אלנו מהרה והושיעה לנו ועזרנו, באותה שעה אמר יהושע: וכי בשביל הגרים הללו אנו מטריחים על הצבור? א"ל הקב"ה: אם תרחיק את הרחוקים סופך לרחק את הקרובים".

ושמש.¹⁴ אמר לון מה אתון בעו כדון? אמרו ליה: יותן לנו שבעה אנשים מבניו והוקענום ליי בגבעת שאול בחיר ייי. אמר לון: ומה הנייה לכון ואינון מתקטלין? סבו לכון כסף ודהב. והוון אמרין: אין לנו כסף עם שאול ועם ביתו...¹⁵ באותה השעה אמר דוד: ג' מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל: רחמנין וביישנין וגומלי חסדים... וכל שאין לו בושת פנים דבר בריא שלא עמדו אבותיו על הר סיני... ואילו אין בהן אחד מהן. מיד עמד וריחק, שנאמר: "והגבעונים לא מבני ישראל המה". אף עזרא ריחקן שנאמר [נחמיה יא כא] והנתינים יושבים בעופל. אף לעתיד לבוא הקב"ה מרחקן דכתיב [יחזקאל מח יט] והעובד העיר יעבדוהו.¹⁶¹⁷

"והמה הומתו בימי קציר בראשונים" כתיב "קציר שעורים". "ותקח רצפה בת איה את השק ותטהו לה על הצור". מהו על הצור? אמר ר' הושעיה: שהיתה אומרת: הצור תמים פעלו. ר' אבא בר זימנא בשם ר' הושעיה: גדול הוא קידוש השם מחילול השם. בחילול השם כתיב [דברים כא כג] לא תלין נבלתו על העץ. ובקידוש השם כתיב [שמואל ב כא ז] מתחילת הקציר עד נתך מים עליהם. מלמד שהיו תלויין מששה עשר בניסן עד שבעה עשר במרחשון והיו העוברים והשבים אומרים: מה חטאו אלו שנשתנית עליהן מידת הדין? והיו אומרים על שפשוטו ידיהן בגרים גרורים.¹⁸ אמרו: מה אם אילו שלא נתגיירו לשם שמים ראו היאך תבע הקב"ה את דמן, המתגייר לשם שמים על אחת כמה וכמה. הרבה גירים נתגיירו באותה שעה. הדא הוא דכתיב [דברי הימים ב ב טז ז] ויספר שלמה את כל האנשים הגרים ויעש מהם שבעים אלף נושא סבל ושמונים אלף חוצב בהר.¹⁹

שמות רבה פרשת בא, פרשה יט סימן ד

"ואל יאמר בן הנכר... הבדל יבדילני ה' מעל עמו" (ישעיהו נו ג) - אמר להם הקב"ה לגרים: למה אתם מתייראים? לפי שפסלתי אתכם ואמרתם בפסח "כל בן נכר לא יאכל בו"? למה לא תשאלו לגבעונים מה טובה עשיתי להם? בני אדם שעשו בערמה ועשו מיראה ובאו להן אצל בני ונשבעו להם. מה עשיתי לשאול ולביתו על שביקש להרגם? שהרגו הם שבעה מבניו, שנאמר: "ויקח המלך את שני בני רצפה... ואת חמשת בני מיכל... ויתנם ביד הגבעונים ויוקיעום בהר לפני ה' " (שמואל ב כא ח-ט). אמר הקב"ה: ומה אם לגבעונים שהיו אמוריים ובאו מיראה ועשו מרמה עם ישראל, קבלתי אותם ועשיתי להם טובה ועשיתי דיקי שלהם בבני; הגרים שהם באים מאהבה ומשרתים לשמי איני מקבלן ומגדלן? לפיכך: "ואל יאמר בן הנכר הנלנה אל ה' " ואומר: "ובני הנכר הנלנים על ה' לשרתו ולאקהב את שם ה' להיות לו לעבדים".²⁰

שבת שלום ואתם נצבים מחלקי המים

מים אחרונים: גם אנו נצבים ערב ראש השנה והימים הנוראים עם הנתינים והגבעונים של דורנו, אשר חוטבים עצנו, שואבים מימינו, מעבדים שדויתנו, אוספים יבולנו, בונים בתינו ומטפלים בהורינו. האם גם הם עומדים איתנו בברית?

¹⁴ הירושלמי מקטין את מעשה שאול שהרג רק שבעה גבעונים. ובנוסח הבבלי: "וכי היכן מצינו בשאול שהמית הגבעונים? אלא מתוך שהרג נוב עיר הכהנים שהיו מספיקין להם מים ומזון, מעלה עליו הכתוב כאילו הרגן". ובדעת מקרא למדנו שיש מסורות שכל העניין קשור להקמת הבמה הגדולה בגבעון ע"י שאול ומיסוד המלוכה, שלצורך כך חיסל את תושבי המקום הגבעונים.

¹⁵ ראה נוסח במדבר רבה שדוד חוזר ומנסה לפייס אותם בכסף, תחילה ביחד ואח"כ כ"א בנפרד: "מה הנייה תהא לכם אם תרגו מבית שאול נפש, מה תקנה אעשה לכם שאתם מתפייסים?", אך הם רוצים רק נקמת דם: "נפשות חייב לנו ונפשות אנחנו מבקשים".

¹⁶ וביתר תוקף בירושלמי סנהדרין הנ"ל: "ואף עזרא בא וריחקן [נחמיה יא כא] והנתינים היו יושבים בעופל וציחה ונישפא מן הנתינים. ואף לעתיד הקב"ה מרחקן דכתיב [יחזקאל מח יט] והעובד העיר יעבדוהו מכל שבטי ישראל יאבידוהו מכל שבטי ישראל. [שמואל ב כא ו ח]. הרי לנו תקופה רביעית (שלישית), תקופת עזרא. ואף בימי חז"ל היו שביקשו לחזור ולקרב אותם. ראה בגמרא יבמות עט ע"ב: "בימי רבי בקשו להתיר נתינים. אמר להם: חלקנו נתיר, חלק מזבח מי יתיר?".

¹⁷ דילגנו כאן על קטע חשוב שבו דוד מחליט את מי מצאצאי שאול ימסור לגבעונים, כולל התחבטותו הקשה בין השבועה שנשבע ליונתן ובין הציווי למסור לגבעונים שנקמתם היא על חילול השבועה שיהושע נשבע להם. שבועה מול שבועה.

¹⁸ ובנוסח הבבלי קידוש השם מתחיל עוד מעצם ההחלטה להמית את צאצאי שאול: "והא כתיב: לא יומתו אבות על בנים וגו'! אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: מוטב שתיעקר אות אחת מן התורה ואל יתחלל שם שמים בפרהסיא. ותקח רצפה בת איה את השק ותטהו לה אל הצור... והא כתיב: לא תלין נבלתו על העץ! אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוידק: מוטב שתיעקר אות אחת מן התורה ויתקדש שם שמים בפרהסיא, שהיו עוברים ושבבים אומרים: מה טיבן של אלו? הללו בני מלכים הם, ומה עשו? פשוטו ידיהם בגרים גרורים, אמרו: אין לך אומה שראויה להדבק בה כזו, ומה בני מלכים כן, בני הדיוטות על אחת כמה וכמה!".

¹⁹ רצפה בת איה (שעל דמותה המיוחדת עוד יש לדון) עשתה מעשיה באינסטינקט אנושי-אמהי, אבל חז"ל נותנים לו צידוק הלכתי של קידוש השם אשר דוחה חילול השם ועוקר אות מהתורה: "מה אם אילו שלא נתגיירו לשם שמים ראו היאך תבע הקב"ה את דמן!".

²⁰ והוא מוסיף שם מיד: "אלו הגרים שמהולים הם, אבל אלו שפסלתי - ערלים הם". שוב אולי נחשוב, כמו בספרי בפרשת בהעלותך הנ"ל, שכל זה הוא רק לצורך קל וחומר לישראל. אך גם הקל אינו דבר מגונה ומכוער ומשמש שכנוע לבני ישראל ולגרים שבאים מאהבה. עדיין אומר המדרש "קבלתי ועשיתי להם טובה". וגם הקפדתי על צערם עד שעשיתי דיקי (דין) בבני שלי על שפגעו בהם. למרות הרמאות שלהם עם יהושע ואף למרות אכזריותם על מה ששאלו עשה להם למרות כל זאת, יש יחס כלפיהם והם גרים המשמשים דוגמא, גם אם בקל וחומר לגרים אחרים. אם במדרש ספרי לעיל ראינו יחס פייסיני כפי הגבעונים גם אחרי רמאותם כלפי יהושע, כאן, אף אחרי אכזריותם כלפי בית שאול. ראה גם המוסר שנלמד במסכת כלה רבתי פרק ד הלכה יד: "אם הרעות מעט, יהי בעיניך הרבה. מנא לן? מגבעונים".